



21.1.2021

Helsingin yliopiston kirjallinen lausunto: VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Valtioneuvoston selonteossa esitetyt painopisteet Suomen kestävän kasvun ohjelmaan ovat keskeisiä Suomen ja EU:n elvyttämisen ja talouden uudistamisen näkökulmasta. **Kilpailukyvyyn ja tuottavuuden lisäämiseksi on ensisijaisen tärkeää investoida uudistumiseen – tietoon ja taitoon.** EU:n talouspoliittisen ohjausjakson suositusten mukaisesti Helsingin yliopisto katsoo, että pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja yhteiskunnan resilienssiä vahvistetaan mittavilla panostuksilla osaamiseen.

Euroopan unionin asettamien kriteerien mukaisesti vihreä siirtymä ja digitaalisuus näkyvät ohjelmassa paitsi merkittävinä kokonaisuuksina myös läpikikkaavina toimina, mikä on hyvä. TKI-toiminta ja osaaminen on nostettu omaksi painopisteekseen ”*Koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takasin kestävälle uralle*”, vastaten Euroopan komission Suomelle asettamiin ohjausjakson maakohtaisiin suosituksiin sekä kansalliseen tavoitteeseen nostaa TKI-panostusten määrää neljän prosentin bruttokansantuoteosuudesta. **On kuitenkin huomioitava, että kaikki kestävän kasvun ohjelman painopisteet vaativat korkeatasoista osaamista sekä uutta tietoa.** Täten tutkimus-, ja innovaatiotoiminnan ja osaamisen on läpileikattava kaikkia Kestävän kasvun ohjelman painopisteitä. Investoimalla TKI-toimiin kykenemme varmistamaan Suomen korkeatasoinen TKI-osaamisen sekä -toimintaympäristön vihreän siirtymän ja digitalisaation sekä ohjelman muiden painopisteiden alueilla.

Kansainvälisen yhteistyön merkitystä tulee korostaa kaikissa elvytystoimissa. Suomen elvytysvälineestä saama rahoitus on rajallista ja toimissa tulisi korostaa EU-tason TKI-yhteistyötä sekä rajat ylittäviä aloitteita ja hankkeita. Hyvänä esimerkkinä EU-yhteistyöstä toimivat eurooppalaiset yliopistoverkostot, jotka tekevät tiivistä ja kunnianhimoista yhteistyötä, lisäävät opiskelijoiden ja henkilökunnan liikkuvuutta ja vahvistavat koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan yhteyksiä. Verkostot edistävät tietoon perustuvaa taloutta, työllisyyttä ja hyvinvointia Euroopassa, vastaten suoraan kestävän kasvun ohjelman tavoitteisiin. TKI-toiminnan vaikuttavuutta voidaan lisätä kasvattamalla kansallista vastinrahoitusta EU-hankkeisiin, edesauttaen suomalaisten toimijoiden kykyä osallistua EU:n tutkimuksen- ja innovoinnin puiteohjelmaan ja muihin TKI-liitännäisiin EU-ohjelmiin.

Helsingin yliopisto ehdottaa, että Kestävän kasvun ohjelman koulutus-, tutkimus-, ja innovaatiotoiminta tulisi kohdentaa pääasiallisesti seuraaviin pitkän aikavälin vaikuttavuutta ja uutta kasvua synnyttäviin toimenpiteisiin:

Olemassa olevien TKI-osaamiskeskittymien ja ekosysteemien kehittäminen ja vahvistaminen kansallisilla kärkialoilla

Vetovoimaisissa osaamiskeskittymissä korostuu korkeatasoinen ja monitieteellinen tutkimus, jota tehdään tiiviissä yhteistyössä julkisen sektorin ja elinkeinoelämän kanssa. Olemassa olevilla osaamiskeskittymillä ja ekosysteemeillä on edellytykset hyödyntää tehokkaasti niille suunnattava lisärahoitus ja tuottaa uudistavaa toimintaa Kestävän kasvun ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Lisäinvestoinnit mahdollistavat olemassa olevien huippuosaamiseen perustuvien ekosysteemien ja osaamiskeskittymien toiminnan vahvistamisen sekä tutkimuksesta syntyvän osaamisen siirtymisen nopeammin elinkeinoelämän ja julkisen sektorin hyödynnettäväksi.

Osaamiskeskittymien ja ekosysteemien toimintaa tulee systematisoida ja voimavaroja suunnata elpymisvälineestä aloille, joissa Suomi on kansainvälisesti edelläkävijä ja kilpailukykyinen, kuten mm. korkeatasoiseen ilmasto- ja tekoölyosaamiseen. Yhteiskunnallisen relevanssin takaamiseksi osaamiskeskittymien ja vaikuttavien ekosysteemien tulee voida toiminnassaan hyödyntää joustavasti ja samanaikaisesti Suomen Akatemian ja Business Finlandin eri rahoitusinstrumentteja.

TKI-infrastruktuurien kehittäminen ja vahvistaminen

Korkeatasoiset tutkimuslaitteet ja muut tutkimusinfrastruktuurit, sekä nopeampivaikutteiset kehitys- ja testausympäristöt, ovat välttämätön lähtökohta uusien läpimurtojen ja innovaatioiden syntymiseen.

Julkiset investoinnit tutkimus- ja testausinfrastruktuuriin toimivat parhaimmillaan vipuvaikutuksena ja kannustavat elinkeinoelämää yhteisten infrastruktuurien rakentamiseen, vahvistaen niin TKI-toimijoiden uusiutumiskykyä kuin elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Laadukkaat ja kansainväliset tutkimusinfrastruktuurit ja kehitysympäristöt ovat merkittävä vetovoimatekijä huippuosaajien houkuttelemisessa ja kiinnittämisessä kansallisiin osaamiskeskittymiin ja ekosysteemeihin. Elvytystoimintojen kohdentaminen Suomen Akatemian FIRI-rahoituksen kautta takaa, että rahoitus jakautuu tieteellisen erinomaisuuden ja vaikuttavuuden kannalta optimaalisesti. Kehitys- ja testausympäristöjä tulee myös tukea esimerkiksi Business Finlandin ohjelmien kautta edesauttamaan tutkimuslöydösten kehittämistä kaupallistettaviksi ratkaisuuksi.

Osaamisen kehittäminen

Kestävän kasvun ohjelman tavoitteet jatkuvan oppimisen uudistuksen käynnistämisestä ja digitalisaation edistämisestä ovat elpymisen näkökulmasta keskeisiä. Jatkuva oppiminen ja digitalisaatio sekä niihin liittyvän infrastruktuurin rakentaminen ovat kehittämishankkeita, joiden luonteeseen elpymisvälineen väliaikainen rahoitus sopii hyvin.

Helsingin yliopisto on vahvasti mukana rakentamassa työelämän tarpeisiin vastaavaa, sivistykseen ja tutkittuun tietoon nojaavaa jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen mallia. Osana komission ja jäsenmaiden elvytysuunnitelmaa ja EU:n uutta osaamisohjelmaa yliopisto haluaa luoda suunnitelmallisen tavan kehittää työikäisen väestön osaamista vastaamaan työelämän tarpeisiin yhdessä kumppaneiden kanssa.

Kaikki edellä ehdotetut toimenpiteet ja investointikohteet ovat Kestävän kasvun ohjelman tavoitteiden ja EU:n ohjausjakson suositusten kannalta perusteltuja. On myös huomioitava, että elvytysvälineestä kohdennettavat investoinnit tulee suunnata ensisijaisesti nopean palautumisen toimenpiteisiin, uuden kasvun käynnistymiseen ja elinkeinorakenteen uudistamiseen, joka pohjautuu korkeatasoiselle osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Ne toimenpiteet, jotka voidaan rahoittaa Next Generation EU -välineeseen kuuluvien muiden EU-ohjelmien lisärahoituksella, kuten esimerkiksi maaseuturahastosta ja REACT-EU -ohjelmasta, tulee ohjata ko. ohjelmien piiriin.

Lisäksi on varmistettava, ettei elpymisvälineen määraaikaista rahoitusta käytetä pysyviin uusiin hallintorakenteisiin tai korvaamaan olemassa olevaa kansallista rahoitusta missään vaiheessa.

Elvytysraha on saatava **nopeasti liikkeelle** ja tämä on huomioitava muun muassa mahdollisissa Suomen Akatemian ja Business Finlandin rahoitusinstrumenteissa ja hauissa. Tutkimus- ja innovaatorahoituksen tulee olla joustava ja instrumenttien samanaikainen käyttö esimerkiksi osaamiskeskittymissä mahdollistettava. Nopean ja vaikuttavan elvyttämisen kannalta on tärkeää, etteivät toimijat joudu käyttämään valtavaa määrää resursseja sellaisten hankesuunnitelmien laatimiseen, joista vain pieni osa saa rahoituksen ja toteutuu.

Sari Lindblom

Rehtori

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti Helsingin yliopiston asian- ja dokumentinhallintajärjestelmässä

Tämä asiakirja on allekirjoitettu

Asian HY/3321/00.13.00/2020 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja

Todennus